

בית המשפט העליון

רע"א 8279/13

לפני: כבוד השופט צ' זילברטל

המבקש: עו"ד יורם שפטל

נגד

המשיב: אמנון הולצמן

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בע"א 52910-09-12 שניתן ביום 29.10.2013 על ידי כב' השופטת ר' לבהר שרון

בשם המבקש: המבקש עצמו; עו"ד ד' בקרמן

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו מיום 29.10.2013 של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופטת ר' לבהר שרון) בע"א 52910-09-12, בגדרו התקבל עיקר ערעורו של המשיב על פסק דינו מיום 18.6.2012 של בית המשפט השלום בתל אביב-יפו (כב' השופטת הבכירה ח' ינון) בת"א 6618-11-09, ונקבע כי על המבקש לפצות את המשיב בסך של 75,000 ש"ח בגין הוצאת לשון הרע.

רקע והליכים קודמים

2. עורך הדין יורם שפטל (להלן: המבקש) עורך ומגיש תכנית רדיו שבועית בתחנת הרדיו 103FM בנושאי אקטואליה ופוליטיקה, במסגרתה מתנהלות שיחות עם מאזינים העולים לשידור. בתכנית רדיו ששודרה ביום 10.9.2012 (להלן: התכנית הראשונה) הועלה המשיב לשידור, ובינו לבין המבקש התנהל ויכוח סוער בסוגיות פוליטיות והיסטוריות שונות הקשורות במאורעות תרפ"ט ובהסכמי אוסלו. לטענת המבקש, במסגרת התכנית הראשונה הטיח בו המשיב בין היתר את הדברים הבאים:

"...ברוב התוכנית המוחלט שהגשת עד היום שכתבת את ההיסטוריה ... אתה חוזר בכל תכנית על המנטרה השקרית שבגלל אוסלו נהרגו אלף וחמש מאות ישראלים ... בתכנית הראשונה שלך אתה שיקרת בידועין ואמרת שהפיגוע בבית ליד היה לפני רצח גולדשטיין ... שקר שני שלך באותה התכנית, כדי להצדיק את המנטרה השקרית שלך ... בפרעות בחברון אתה שוכח לציין, שנהרגו בדיוק אותו מספר ערבים כמו שנהרג מספר יהודים. היו, היה טבח משני הצדדים. את זה אתה לא מזכיר ...".

בחלוף שבוע ימים, ביום 17.9.2012, שודרה תכנית נוספת בהגשת המבקש (להלן: התכנית השנייה). בפתחה, ועל כך אין חולק, אמר המבקש את הדברים הבאים:

"בתכנית שעברה עלה לשידור אדם חצוף, בריון לשוני, רמאי פתולוגי, פנאט שמאלי קיצוני, שבעזות מצח, תוך סילוף בזוי של העובדות, אמר, לא פחות ולא יותר מאשר בחברון בטבח הנורא שעשו שמה ביהודים בחברון מספר הערבים שנהרגו שווה למספר היהודים ... הרמאי, הבזוי, הנאלח הזה, איש, איך קוראים להם? גוש שלום, מהטיפוסים הנאלחים שכמותו זורקים אבנים על חיילי צה"ל בבילעין ... הרמאי המתועב הזה שעלה לשידור בשליחותו ובשירותו של האויב הערבי, שכל ימיו וכל חייו מוקדשים לשקרים, רמייה כלפי עמו, כלפי ארצו בשירות הרוצחים הערבים ...".

בהמשך התכנית, במסגרת שיחה עם מאזינה שעלתה לשידור, הוסיף המבקש

ואמר כך:

"...
מאזינה: אמנון הולצמן, עלה בשבוע שעבר שפטל: אה, זה היה, זה השרץ, אמנון הולצמן קוראים לו?
מאזינה: ...
שפטל: תולעת יעקב
מאזינה: ...
שפטל: הוא, הפרצוף הזה זה בדיוק הפרצוף שבתקופת היישוב המאורגן היה משתתף בפעולות טרור עם הערבים".

יצוין, כי המשיב לא נטל חלק בתכנית השנייה, והדברים שנאמרו במהלכה וצוטטו לעיל נאמרו בלי שניתנה לו האפשרות להגיב. עוד יצוין, כי בעקבות אותה תכנית שלח המשיב ביום 30.9.2009 מכתב אל המבקש בו קבל על הדברים שנאמרו בה, ודרש כי תפורסם התנצלות בתכנית הבאה. בתגובה למכתב זה שלח המבקש ביום

5.10.2009 מכתב תשובה (להלן: מכתב התשובה), אך לא זו בלבד שלא נכללה בו התנצלות, אלא שהמבקש גם כינה בו את המשיב בכינוי "יודו-קוויזלינג" תוך השוואה בינו לבין אחד ממשפטי הפעולה עם הנאצים. יש לציין כי מכתב התשובה נשלח גם אל בא-כוחו של המשיב.

3. על רקע השתלשלות האירועים המפורטת פנה המשיב לבית משפט השלום בתביעה נגד המבקש, וזה השיב בתביעה שכנגד, שתיהן בעילות המבוססות על הוראות חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק). תביעת המשיב נתחמה לדברים שנאמרו בתכנית השנייה בלבד. בית משפט השלום דחה את התביעה בקובעו, כי דבריו של המבקש בתכנית השנייה אינם מהווים לשון הרע במובן החוק, וזאת משום שאין להם השפעה אמיתית על שמו הטוב של אדם, והמאזין הסביר "יוכל להבחין שבדברים יש דעה אישית פוליטית מוקצנת ולא אמיתות עובדתיות". בנוגע לכינויי הגנאי בהם נקט המבקש קבע בית משפט השלום, כי אין הם מהווים לשון הרע הואיל והתכנית ידועה כ"זירה להחלפת מהלומות מילוליות". עוד ציין בית משפט השלום, כי דבריו של המבקש נאמרו בתום לב ומשכך עומדת לו הגנה לפי סעיף 15(4) לחוק. קביעה זו נומקה בכך שהמבקש היה "משוכנע כי כל הפרטים שבידו, אחד לאחד, אמת היסטורית הם", וכי דבריו נאמרו כהבעת דעה "בקשר לעניין ציבורי". אשר למכתב התשובה מיום 5.10.2009 הוחלט כי האמור בו אינו מהווה לשון הרע משלא מתקיים תנאי ה"פרסום" הקבוע בסעיף 2(ב) לחוק. לנוכח האמור נדחתה תביעתו של המשיב. בנימוקים דומים, דחה בית משפט השלום גם את התביעה שכנגד שהגיש המבקש בגין הדברים שנאמרו בתכנית הראשונה על-ידי המשיב, בקובעו כי אלו אינם מהווים לשון הרע, אלא הם חלק מויכוח בנושאים היסטוריים.

4. על פסק דינו של בית משפט השלום הוגשו ערעור (מטעם המשיב) וערעור שכנגד (מטעם המבקש). בית המשפט המחוזי קיבל את ערעור המשיב, בקובעו כי דברי המבקש בתכנית השנייה מהווים לשון הרע. בתוך כך, הבחין בית המשפט המחוזי בין המחלוקת העובדתית-היסטורית שבין הצדדים לבין ביטויים אחרים שנאמרו בתכנית השנייה, אשר לא ניתן לייחסם למחלוקת זו. אשר למחלוקת ההיסטורית נקבע כי אין זה מתפקידו של בית המשפט להכריע בה וממילא אין לה משמעות לעניין, וזאת בהסתמך על פסק הדין ברע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (12.11.2006) והאסמכתאות שנזכרו בו. אשר ליתר הביטויים – ביניהם "רמאיי", "בזוי", "מתועב" ו"שרץ" – נקבע כי הם מהווים לשון הרע. קביעה זו נומקה בכך שביטויים אלו, אשר לא ניתן לקשרם לויכוח הפוליטי-היסטורי שבין הצדדים, היו חריפים ביותר, נאמרו בפומבי ובאופן חוזר ונשנה. הודגש, כי המבקש ייחס למשיב גם מעשים פליליים, שלא היו ולא נבראו,

כאשר האשים אותו בשיתוף פעולה עם האויב ובכך שהוא "פועל בשירות הרוצחים הערביים". עוד הודגש, כי דברי המבקש לא נאמרו בלהט הדיון, אלא בפתח התכנית השנייה. בתוך כך, דחה בית המשפט המחוזי את טענות המבקש לפיהן עומדות לו הגנות שונות, בכללן "הגנת אמת הפרסום" לפי סעיף 14 לחוק ו"הגנת תום הלב" לפי סעיפים 15(2), 15(4) ו-15(10) לחוק. אשר למכתב התשובה מיום 5.10.2009, קבע בית המשפט המחוזי כי הכתוב בו מהווה לשון הרע בהיותו "פרסום" לפי סעיף 2(ב)(2) לחוק, אך עם זאת יש לראות בו "פרסום מותר" לפי סעיף 13(5), שכן חלופת המכתבים נעשתה כחלק מ"הליך משפטי". בסיכומם של דברים פסק בית המשפט המחוזי כי על המבקש לפצות את המשיב בסך של 75,000 ש"ח, בתוספת הוצאות משפט ושכר-טרחה בסך 30,000 ש"ח. אשר לערעור שכנגד שהגיש המבקש, זה נדחה על הסף בהחלטה מיום 29.7.2013 והבקשה אינה מופנית כלפי קביעה זו.

כנגד פסק דינו של בית המשפט המחוזי, מופנית הבקשה שלפניי.

הבקשה

5. בבקשתו טוען המבקש מספר טענות: ראשית, כי נפלה "טעות יסודית" בקביעת בית המשפט המחוזי לפיה למחלוקת העובדתית-היסטורית שבין הצדדים אין משמעות בענייננו. לשיטתו, קביעותיו העובדתיות של המשיב בתכנית הראשונה חייבו והצדיקו "על-פי כל קנה מידה יהודי-ציוני-לאומי-פטריוטי, את הוקעתו של המשיב". שנית, כי נפלה טעות בקביעת בית המשפט המחוזי לפיה דבריו ייחסו למשיב מעשים פליליים שלא היו. שלישית, כי ההגנות שבסעיפים 15(10) ו-15(2) לחוק חלות במקרה זה. רביעית, כי בית המשפט המחוזי "לא התמודד" עם מספר שאלות משפטיות, ובפרט שאלת היקפה של הגנת תום-הלב לפי סעיף 15(10), אשר ביחס אליה נטען כי היא "מעוררת שאלה משפטית נכבדה ורחבת היקף החורגת מעל ומעבר מן העניין שבין שני הצדדים". חמישית, משיג המבקש על סכום הפיצויים שבתשלומם חוייב. לבסוף נטען, כי הבקשה מעוררת שאלות בעלות חשיבות המצדיקות רשות ערעור גם משום ששתי ערכאות הגיעו למסקנות סותרות.

דיון והכרעה

6. לאחר העיון באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות, וזאת אף ללא קבלת תגובת המשיב. בית משפט זה חזר ושנה, כי רשות ערעור בגלגול שלישי תינתן אך ורק במקרים בהם עולה שאלה החורגת מדל"ת אמותיהם של בעלי הדין או לשם מניעת

עיוות דין (ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה), פ"ד לו(3) 123, 128 (1982)). בקשה זו, אף שהמבקש מבקש לעטות עליה אדרת עקרונית, אינה חורגת מן המחלוקת הקונקרטית שהתעוררה בין הצדדים ביחס לדברים שנאמרו בתכניות הראשונה והשנייה ומשמעותם. יוטעם, כי אין בהפיכת פסק דינה של הערכאה הדיונית על-ידי ערכאת הערעור כדי להצדיק, כשלעצמה, מתן רשות ערעור בגלגול שלישי (רע"א 3662/12 ברזילי נ' בנק מזרחי (12.9.2012)).

7. כאמור, למרות שהמבקש טוען לקיומה של "סדרה של שאלות משפטיות" בעלות השלכה ציבורית, לא התרשמתי כי אלו הם פני הדברים. יוטעם, כי כאשר מדובר בסוגיה משפטית שכבר נדונה ונקבעה לגביה הלכה, יישומה של ההלכה במקרה קונקרטי, גם אם לא נעשה כראוי, אינו מצדיק מתן רשות ערעור. בניגוד לטענת המבקש, גבולותיה של הגנת סעיף 15(10) לחוק נדונו זה מכבר בפסיקתו של בית משפט זה (השוו: ע"פ 8735/96 ביטון נ' קופ, פ"ד נב(1) 19, פס' 8 לדברי השופט (כתוארה אז) ד' ביניש (1996); ע"א 809/89 משעור נ' חביבי, פ"ד מז(1) 1, 9, פס' 8 לדברי השופט א' מצא (1989)). זאת ועוד, אף לגופה של הטענה, ספק רב אם הגנת סעיף 15(10) חלה במקרה דנן. ודוק: סעיף 15(10) חל במפורש על מקרים בהם "הפרסום לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן". בענייננו, ספק רב אם ניתן לראות בדברי המשיב בתכנית הראשונה לשון הרע, וכזכור, תביעת המבקש בהקשר זה נדחתה. יתרה מזו, אף אם היה ניתן לראות בדברי המשיב משום הוצאת לשון הרע, ברי כי אין משמעות הדבר שהגנת סעיף 15(10) חלה באופן אוטומטי על כל תגובה באשר היא (ראו: אורי שנהר, דיני לשון הרע, עמ' 299 (1997)). עוד נראה כי בענייננו, הביטויים בהם השתמש המבקש בתכנית השנייה אינם בגדר "גינוי" או "הכחשה" גרידא, אלא הרבה מעבר לדרוש לצורך הבעת "גינוי" או "הכחשה", בבחינת הכפשה לכל דבר. על כל פנים, משקיימות הלכות מושרשות בעניין, ברי כי אין הבקשה מעוררת שאלות משפטיות בעלות השלכות ציבוריות שטרם נדונו, המחייבות מתן רשות ערעור. כך גם סכום הפיצוי, כשלעצמו, אינו מצדיק מתן רשות ערעור (ראו: רע"א 4843/12 אלדד בעל הנס נ' צבי קורבשי, פס' 10 (22.10.2012)).

8. מעבר לדרוש יצוין, כי לא מצאתי ממש בטענת המבקש לפיה נפלה טעות בקביעת בית המשפט המחוזי כי למחלוקת העובדתית-היסטורית "אין משמעות מכרעת בענייננו". כאמור לעיל, קביעתו זו של בית המשפט המחוזי נעשתה לצורך ההבחנה שבין ההתבטאויות שנעשו בגדרה של המחלוקת העובדתית-היסטורית לבין ביטויים אחרים אשר לא ניתן לייחסם לאותה המחלוקת, או שהשמעתם אינה מתחייבת לצורך בירור המחלוקת. בהקשר זה קבע בית המשפט המחוזי כי אין נפקות לקיומה של

מחלוקת היסטורית לגבי שימוש בביטויים כגון "בזוי" ו"שרץ", ועל פניו אינני מוצא טעות בקביעה זו. גם לא יכול להיות ספק שההתבטאות במילים "הרמאי המתועב הזה שעלה לשידור בשליחותו ובשירותו של האויב הערבי, שכל ימיו וכל חייו מוקדשים לשקרם, רמייה כלפי עמו, כלפי ארצו בשירות הרוצחים הערבים ... " היא בגדר לשון הרע, במובחן מ"גידוף סתם" או מהבעת ביקורת על עמדות ודעות הצד השני; שהרי המבקש קובע עובדה לפיה המשיב פועל בשליחות "האויב הערבי" ובשירות "הרוצחים הערבים" (במובחן מאמירה שלפיה דברי המשיב עלולים לשרת את האויב, אמירה שהיא לכאורה בבחינת הבעת דעה ולא בגדר קביעת עובדה, אמירה שאם תיאמר בתום לב יתכן ולא תהווה לשון הרע). גם אם סבור המבקש כי "יש להוקיע" את המשיב על דעותיו, אין לעשות כן על דרך של הצגת עובדות שעל פיהן כביכול פועל המשיב בשליחות האויב ובשירותו, כשכל חייו מוקדשים לשקרם. הצגה זו של הדברים, שלא נטענה ולא הוכחה לגביה טענת "אמת דיברתי", אינה חלק מוויכוח לגבי האמת ההיסטורית ואינה הבעת דעה בתום לב.

9. זאת ועוד, גם אם לשיטת המבקש נפלה טעות בפסק דינו של בית המשפט המחוזי – וכאמור איני קובע כך – הרי ש"גם אם ניתן היה להגיע לתוצאה אחרת בנוגע לקביעות מסוימות בפסק הדין, ואפילו בהכרעתו, אין עניין זה כשלעצמו מצדיק ליתן רשות ערעור" (השוו: רע"א 7699/12 המרכז הרפואי א.ג.מ מדיקל סנטר באר שבע נ' אלפסי (13.11.2012)). במקרה דנא, כמו בחלק ניכר של העניינים לגביהם מוגשת בקשת רשות ערעור לצורך קיום דיון בערכאה שלישית, יש לשים סוף להתדיינות, וזאת לאחר שהמחלוקת שבין הצדדים נבחנה לגופה על-ידי שתי ערכאות.

10. סוף דבר, הבקשה נדחית. משלא נתבקשה תשובה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, י"ח באדר ב' התשע"ד (20.3.2014).

ש ו פ ט